

Innbyggerspørsmål

Ungdommers kunnskap, dokumentasjonsgrunnlaget for karakteristikken i 2024, og hvordan dette skal tas videre.

Til Ordfører Magnus Arnesen og Sarpsborg bystyre

Fra Maria Eikenes Jerstad, Sosialfaglig rådgiver / innbygger i Sarpsborg

Sak Ung Innafor / ungdommers erfaringskunnskap og karakteristikken sendt i januar 2024

Bakgrunn og saksopplysninger ligger i vedlegg 1. Teksten under er selve spørsmålet.

Avgrensning

Spørsmålene gjelder hva som faktisk bar karakteristikken for meldingen til kommunen i 2024, hva kommunen gjør når det faktiske grunnlaget senere ikke kan dokumenteres, og hvordan ungdommenes kunnskap skal tas videre.

Jeg ber også om at kommunen må holde et tydelig skille mellom person, organisasjon og faktisk tilbud. En styretilknytning er en organisatorisk forbindelse. Det er ikke i seg selv en faglig vurdering av et ungdomstilbud. Tilbudet hadde egen prosjektledelse, miljøterapeuter, frivillige, dokumenterte resultater og ungdommer som tok aktivt eierskap til stedet.

Kort grunnlag

Sarpsborg sier selv at ingen aktør kan løse inkluderingsoppgaven alene. Fritidserklæringen bygger på at barrierer for deltakelse skal bygges ned, at barn og unge skal involveres og ha innflytelse, og at samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten skal være tillitsbasert. Den tilliten går begge veier.

Ungdommene fra Ung Innafor har over tid gjort mer enn å be om å få beholde et hus. De har gitt innspill, invitert politikere og fagpersoner inn, deltatt i utviklingen av husmodellen, organisert fritidsråd og ungdomsvakt og deltatt i arbeidet med den lokale fritidserklæringen. De har øvd på det vi sier at vi ønsker mer av: medvirkning, ansvar, eierskap og demokratisk deltakelse.

I møtet med ordføreren beskrev de hvorfor ett sted fungerte for dem når andre steder ikke gjorde det: voksne de oppsøkte når noe var vanskelig, et miljø de ble akseptert i, og opplevelsen av kontroll, forskjellsbehandling og mistanke i andre arenaer. De pekte på at et tilbud kan eksistere uten å være tilgjengelig i praksis. Huset er nå stengt. Det gjør ikke behovet mindre.

I 2024 fikk bystyret presentert at det fantes konkrete opplevelser og hendelser. Vi har siden bedt om dato, hendelse, konkret faktum og faglig begrunnelse. Tilbudet hadde nærmere 3000 besøk og dokumentert drift. Av innsynsmaterialet fra 30. januar 2025 fremgår det av kommunens egen saksbehandling at konkrete eksempler mangler. Barne- og familiedepartementet har reist spørsmål ved faktagrunnlag og beviskrav. Kommunen har senere selv konstatert at konkrete eksempler som kan begrunne karakteristikken ikke foreligger eller kan etterprøves.

Det var ikke Ung Innafor som satte denne karakteristikken på seg selv. Det gjorde kommunen. Vi fikk ikke anledning til å imøtegå innholdet før det var brukt. Kommunen har beklaget det. Likevel står vi i en posisjon hvor vi må dokumentere oss ut av en karakteristikk kommunen selv ikke kan dokumentere seg inn i. Det er ikke et krav om at noen skal «ta skylden». Det er et krav om at belastende opplysninger som har konsekvenser for et helt tilbud, ikke skal henge ved når de beviselig ikke kan etterprøves.

Spørsmål til ordføreren

Spørsmål 1

Kan ordføreren overfor bystyret bekrefte at det, så langt han er kjent med, fortsatt ikke foreligger et konkret og datert faktum, en konkret hendelse eller annen etterprøvbar dokumentasjon som underbygget karakteristikken av Ung Innafor som tilbud i bekymringen sendt i januar 2024?

Og dersom kommunen mener at det finnes et slikt konkret grunnlag, men at dette må skjermes av hensyn til personvern: Hvordan mener ordføreren da at vi noen gang har kunnet få reell kontradiksjon, når vi ikke har fått vite hva den konkrete hendelsen eller det faktiske forholdet vi skulle imøtegå, var?

Spørsmål 2

Nå som Ung Innafor er stengt: hvordan vil kommunen sikre at ungdommene som ikke opplever eksisterende tilbud som reelle alternativer får medvirke i vurderingen av hva som skal til for å sikre fritidstilbud de opplever som tilgjengelig?

Vil f.eks. kommunen bruke erfaringene deres til å se på om praksis ved dagens tilbud faktisk kan endres – hvordan ungdom møtes, graden av kontroll og mistanke, tillit og opplevelse av forskjellsbehandling – før svaret igjen blir at «andre tilbud finnes»?

Spørsmål 3

Hvordan vil ordføreren sørge for at kunnskapen ungdommene allerede har formidlet om tilhørighet, tillit, voksenrelasjoner, kontroll og barrierer for deltakelse faktisk blir tatt med videre i utviklingen av framtidige tilbud jf. fritidserklæringen og det forebyggende arbeidet rettet mot målgruppen i risikozonen for utenforskap?

Det viktigste jeg ber om, er likevel at ungdommenes erfaring tas på alvor. Huset er stengt. Behovet er ikke det.

Med hilsen

Maria Eikenes

Prosjektleder // Ung innafor
maria.eikenes@gmail.com

Vedlegg 1. Bakgrunn

Dette vedlegget er ikke til opplesning. Det utdyper grunnlaget for spørsmålene.

Tillit, fritidserklæringen og medvirkning

Sarpsborg sier selv at ingen aktør kan løse inkluderingsoppgaven alene. Fritidserklæringen bygger på at barrierer for deltakelse skal bygges ned, at barn og unge skal involveres og ha innflytelse over fritidsarenaene sine, og at deres behov og ønsker skal prioriteres når arenaene utvikles. Samarbeidet mellom kommunen og frivilligheten skal være tillitsbasert og ha en tydelig rollefordeling. Den tilliten går begge veier.

Ungdommene fra Ung Innafor har over tid gjort langt mer enn å be om å få beholde et hus. De har gitt innspill, invitert politikere og fagpersoner inn, deltatt i utviklingen av husmodellen, organisert fritidsråd og ungdomsvakt og deltatt i arbeidet med den lokale fritidserklæringen. Det er med andre ord ungdommer som over tid har øvd på nettopp det vi sier at vi ønsker mer av: medvirkning, ansvar, eierskap og demokratisk deltakelse.

Og de har gitt kommunen kunnskap som er verdt mer enn spørsmålet om ett bestemt hus. Ungdommene kan fortelle oss hvilke steder de faktisk kommer inn i, blir værende på og tør å bruke når livet er vanskelig. Det er kunnskap om hva som skal til for at et lavterskeltilbud faktisk oppleves som lavterskel for ungdom som ikke finner seg til rette i de ordinære arenaene.

Det er her jeg mener kommunen har risikert å gå glipp av noe vesentlig.

Siden klageprosessen i 2024 har mye av dialogen blitt redusert til spørsmål om tilskudd og rangering. Men ungdommene har snakket om tilhørighet, tillit, grenser, voksenkontakt, forskjellsbehandling, medvirkning og hvorfor noen arenaer fungerer for dem mens andre ikke gjør det. Hvis vi reduserer alt dette til spørsmålet om kommunen skulle finansiere én bestemt organisasjon, har vi etter mitt syn misforstått verdien av det ungdommene faktisk har bidratt med.

Kommunen trenger ikke fullfinansiere Ung Innafor for å ta denne kunnskapen på alvor. Huset er nå stengt. Det gjør ikke behovet mindre. Dersom kommunen velger andre modeller framover, er det selvfølgelig et politisk og administrativt valg. Men da bør de utvikles med kunnskap om hvorfor disse ungdommene faktisk opplevde ett sted som tilgjengelig og andre steder som utilgjengelige. Ellers risikerer vi å lage enda et tilbud og senere lure på hvorfor ungdommene vi selv omtaler som «i risiko» ikke kommer.

Hva ungdommene faktisk har levert

Over tid har de deltatt i utviklingen av selve husmodellen, organisert eget fritidsråd og ungdomsvakt, gitt innspill til politikere og fagpersoner, deltatt i arbeidet med den lokale fritidserklæringen og bidratt med høringsinnspill i nasjonale prosesser.

Det er verdt å stoppe ved hva slags kunnskap de faktisk har levert.

For i møtet med ordføreren fortalte de ikke bare at de var glad i klubben. De beskrev hvorfor ett sted fungerte for dem når andre steder ikke gjorde det. De fortalte om voksne de oppsøkte når noe var vanskelig; voksne som hjalp dem å sortere og roe situasjoner. De beskrev et miljø hvor de opplevde seg akseptert på tvers av bakgrunn, og et sted de selv omtalte som mer enn en klubb.

Flere sa at de faktisk hadde forsøkt andre fritidsarenaer, men ikke opplevde seg hjemme der. De beskrev kontroll av sekker og eiendeler, forskjellsbehandling og følelsen av å bli møtt med mistanke. Da de ble oppfordret til å «gi det en ny sjanse», svarte de at de allerede hadde gjort nettopp det – flere ganger.

Ungdommene peker på at et tilbud kan eksistere uten å være tilgjengelig i praksis. At åpningstider, gratis mat og aktiviteter ikke nødvendigvis skaper tilhørighet. At måten ungdom blir møtt på i døra kan avgjøre om de kommer tilbake. Og at relasjon til voksne ikke bare er «trivsel», men kan være selve grunnen til at en ungdom oppsøker en voksen når noe begynner å gå galt.

Det er lokal erfaringskunnskap om barrierer for deltakelse i det lokale fritidstilbudet og verdifullt for arbeidet med forebygging.

Dokumentasjonsgrunnlaget for karakteristikken i 2024

I 2024 fikk bystyret presentert at det fantes konkrete opplevelser og hendelser. Jeg har siden 2024 bedt om ganske ordinære opplysninger: dato, hendelse, konkret faktum, faglig begrunnelse – og hvordan dette ble vurdert opp mot dokumentasjonen fra den faktiske driften. På vår side er det levert resultatrapporter, evalueringer, brukerundersøkelser og faglige opplysninger. Tilbudet hadde nærmere 3000 besøk i perioden det ble drevet og hadde egen prosjektleder/fagansvarlig, miljøterapeuter og faste frivillige.

Av innsynsmaterialet fra 30. januar 2025 fremgår det av kommunens egen saksbehandling at konkrete eksempler mangler, at dokumentasjonen ikke foreligger, at det samme materialet har gitt ulike konklusjoner – og at saken kanskje bør ryddes opp i.

Barne- og familiedepartementet har behandlet saken, reist spørsmål ved både faktagrunnlaget og beviskravet som er lagt til grunn, og konkludert med at det foreligger et lavere beviskrav enn loven åpner for. I senere kommunal behandling er det også konstatert at det ikke foreligger konkrete eksempler som kan begrunne bekymringen som ble sendt til statlig tilskuddsforvalter.

I 2025 sier kommunen selv at konkrete eksempler som kan begrunne karakteristikken ikke foreligger eller kan etterprøves og dermed ikke skal tillegges vekt. Likevel velger sentrale representanter i administrasjonen å stå fast ved beslutningen uten at noen kan etterprøve det. Samtidig som ingen ser ut til å ta eierskap til den.

Mengden møter og e-poster sier lite dersom den samme vurderingen står fast uten ny begrunnelse, og det samme konkrete spørsmålet fortsatt står ubesvart to år senere. Da mener jeg vi har kommet forbi spørsmålet om hvorvidt organisasjonen har «forstått bekymringen».

Forvaltningen har rett til å stille kritiske spørsmål til oss som driver tilbud for barn og unge. Men da må vi også få vite hva vi faktisk vurderes på og få en reell mulighet til å svare. For en beklagelse for manglende kontradiksjon hjelper lite når kontradiksjonen i praksis er umulig.

Som kommunestyre og fagpersoner bør vi være varsomme med en bruk av personvern der innholdet skjermes, samtidig som karakteristikken opplysningen skapte får bli stående på dem den rammer. Jeg mener det er uheldig dersom folkevalgte oppfatter dette som kritikk som først og fremst må forsvares.

Slik svarene ble gitt i 2024: på spørsmålet om dokumentasjon svarte ordføreren at det var dokumentert at noen hadde bekymring, ikke nødvendigvis hva bekymringen faktisk bygget på, og på spørsmål om dialog og saksbehandling ble det vist tilbake til tidslinjen.

Spørsmålet nå er hva kommunen gjør når den selv har kommet til at en alvorlig karakteristikk i bekymring sendt til tilskuddsforvalter som sikret huset drift, som medførte at et vellykket ungdomstilbud fikk stans i driftsmidler og de konsekvenser det innebærer, ikke kan underbygges med konkrete eksempler eller etterprøves og er underkjent av departementet og kommunen selv etter endret praksis i senere tid.

7. juni 2024 fikk prosjektleder beskjed om at det ikke forelå nye detaljer som kunne begrunne hvorfor det var sendt bekymring. Senere ble det overfor Bufdir og bystyret opplyst at bekymringen var konkretisert med eksempler. Manglende dokumentasjon begrunnes med personvern. Ung Innafor som berørt part har ikke fått dette fremlagt. Kommunen har senere konstatert at konkrete eksempler ikke foreligger. Samtykke til innsyn er gitt.

Det var ikke Ung Innafor som satte denne karakteristikken på seg selv. Det gjorde kommunen. Vi fikk ikke anledning til å imøtegå innholdet før det var brukt. Kommunen har beklaget det. Vi ba deretter om konkretisering og leverte omfattende dokumentasjon. Senere konstaterer kommunen selv at konkrete eksempler ikke foreligger. Likevel står vi fortsatt i en posisjon hvor vi må dokumentere oss ut av en karakteristikk kommunen selv ikke kan dokumentere seg inn i.

Det er ikke et krav om at noen skal «ta skylden». Det er et krav om at belastende opplysninger som har konsekvenser for et helt tilbud, bør kunne ryddes bort og ikke henge ved når det beviselig ikke kan etterprøves.

Skille mellom person, organisasjon og tilbud

Jeg vet at det i 2025 og 2026 har vært en krevende dialog mellom kommunen og ett styremedlem i organisasjonen. En styretilknytning er en organisatorisk forbindelse. Det er ikke i seg selv en faglig vurdering av et ungdomstilbud. Det tilbudet hadde egen prosjektledelse, miljøterapeuter, frivillige, dokumenterte resultater og ungdommer som tok aktivt eierskap til stedet.

Jeg mener derfor kommunen må klare å holde et tydelig skille mellom person, organisasjon og faktisk tilbud. Og den kan ikke være dokumentasjonen på en karakteristikk som allerede var brukt og sendt til staten i januar 2024 på tilbudets drift. Så jeg ber ikke ordføreren ta stilling til den her.